

Λάζαρος Κοτσανίδης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ "ΓΝΩΜΗ ΚΙΛΚΙΣ-ΠΑΙΟΝΙΑΣ"

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΑΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 50851

ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 2-6-06

ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘΜ. 489.3 ΚΟΤ

Κωδ. εγγ. 4437

Λάζαρος Κοτσανίδης

*Το γλωσσικό
ιδίωμα
Μισί*

Όταν πήρα την απόφαση ν' ασχοληθώ με το βιβλίο αυτό , είχα κατά νου να φέρω σε πέρας μόνο μια απλή μετάφραση ορισμένων λέξεων από την νεοελληνική στην ΜΙΣΤΙΩΤΙΚΗ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΚΗ διάλεκτο.

Γνώριζα τις δυσκολίες που υπήρχαν και που οφείλονταν στην επίδραση που είχε υποστεί το προσφυγικό μας ιδίωμα του ΜΙΣΤΙ και στην διατύπωση των λέξεων, γνώριζα , ότι σήμερα δεν υπάρχει σχεδόν κανείς της γενιάς εκείνης που θα μπορούσε να με καθοδηγήσει.

Είχα όμως την θέληση και το κουράγιο να ξεκινήσω, διότι προσωπικά πιστεύω, ότι, κατέχω ένα μεγάλο κομμάτι της γλώσσας μας, λόγω του ότι μεγάλωσα και γαλουχήθηκα κοντά στην γενιά του ξεριζωμού.

Έχω την πεποίθηση ότι, αξίζει κανείς να ασχοληθεί με την παραπάνω εργασία, διότι μέχρι σήμερα δεν έγινε κάτι ανάλογο.

Την προσπάθεια μου αυτή, ήλθε να ενισχύσει ένας φίλος, γνήσιο τέκνο της ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ ο ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ πρόεδρος του συλλόγου ΜΑΥΡΟΛΟΦΟΥ ΑΛΜΥΡΟΥ ΒΟΛΟΥ, ο οποίος μου χάρισε επί τη ευκαιρία της ονομαστικής μου εορτής, ένα βιβλίο παρόμοιο "ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΙΔΙΩΜΑ ΤΟΥ ΟΥΛΑΓΑΤΣ" γραμμένο από τον Ι. ΚΕΣΙΣΟΓΛΟΥ το 1951. με συνεπήρε η εργασία του, το διάβασα πολλές φορές και πήρα την απόφαση μου, να τελειώσω αυτό που ήδη είχα αρχίσει, δηλαδή την μετάφραση του ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ στην διάλεκτο του ΜΙΣΤΙ της ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ.

Το γλωσσικό ιδίωμα του ΜΙΣΤΙ, πιστεύω πώς άρχισε ως διγλωσσία, οι άνθρωποι στην επαφή τους με τους ξένους και κάτω από τον Τούρκικο ζυγό, αναγκάστηκαν πρώτα στις συναλλαγές τους και ύστερα για την προστασία τους, να ομιλούν δύο γλώσσες. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την εισροή με τον καιρό

ξένων λέξεων στο λεξιλόγιο του ιδιώματος και ιδίως της Τούρκικης διαλέκτου. Βέβαια, επέδρασε φωνητικά, ενώ καθιέρωσε πλείστες λέξεις από την Ελληνική, παραφρασμένες όμως, για τους λόγους που αναφέρω παραπάνω.

Για το γλωσσικό ιδίωμα του ΜΙΣΤΙ , αλλά και γενικότερα των ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΚΩΝ ΙΔΙΩΜΑΤΩΝ “ΦΑΡΑΣΙΩΤΙΚΗ, ΦΕΡΤΕΚΙΩΤΙΚΗ, ΣΙΝΑΣΙΤΙΚΗ, ΣΙΛΙΩΤΙΚΗ κ.λ.π.” μπορεί κάποιος να υποστηρίξει, ότι, η μεγάλη αλλοίωση των λέξεων, η φωνητική επίδραση, η αφομοίωση των συμφώνων, αλλά και των φωνηέντων, έγινε πρώτα από τους ΕΛΛΗΝΕΣ, μια και χιλιάδες χρόνια, ευρίσκοντο στα βάθη της Ανατολής, πολλές από αυτές τις πήραν οι Τούρκοι, τις διαφοροποίησαν και στην συνέχεια τις ξαναδανείστηκαν οι ΕΛΛΗΝΕΣ. [αντιδάνεια λέξεων].

Στο σημείο αυτό, ας μου επιτραπεί να ζητήσω μια συγνώμη από τους αναγνώστες, για την γραφή των λέξεων, η προφορά της κάθε λέξης, καθιστά τόσο δύσκολη της γραφή της, που σε πολλές περιπτώσεις ένας μη Καππαδόκης, δεν θα μπορέσει εύκολα να αποτυπώσει την λέξη, με την πραγματική της προφορά. [και οπωσδήποτε υπάρχουν λάθη συντακτικά αλλά και γραφής της κάθε λέξης]

Την παρακάτω εργασία μου αφιερώνω, στην ιερή μνήμη ΕΚΕΙΝΩΝ , που ενώ διάσωσαν και διέδωσαν χιλιάδες χρόνια την ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΩΝΗ στα βάθη της ΑΝΑΤΟΛΗΣ, έμειναν ΕΚΕΙ, ΜΟΝΟΙ για πάντα, χωρίς την παρηγοριά να την ακούνε πάνω από τους τάφους των.

Στην αγαπητή μου γιαγιά, ΜΑΡΙΝΑ ΚΟΤΣΑΝΙΔΟΥ που όταν πριν χρόνια ξεκίνησα κάτι παρόμοιο, στάθηκε δίπλα μου, βοηθώντας με σε όποια απορία είχα

† ΠΡΩΤΟ ΔΕ ΟΣΤΙΣ ΠΙΣΤΩΣΑΝ ΕΩΣ ΚΑΙ ΤΟΥΤΟ
ΑΓΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΤΟΧΟΝ ΤΗΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ
ΗΜΩΝ, ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΙΕΡΑΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΙΝ. "ΑΓΝΟΙΑ ΤΟΥΤΩΝ
ΣΥΝΙΣΤΑ ΕΚΚΡΙΖΩΣΙΝ. ΑΡΚΕΤΗ Η ΕΚΚΡΙΖΩΣΙΣ
ΕΚ ΤΩΝ ΠΑΝΑΡΧΑΙΩΝ ΠΑΤΡΩΝ ΕΣΤΙΩΝ!
"ΑΣ ΚΡΑΤΗΘΟΥΝ ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ ΕΚΕΙΝΑ,
ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΜΟΝΟΝ ΤΗ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΕΙ
ΗΜΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΕΙΑ ΒΟΥΛΗ ΕΙΝΑΙ
ΔΥΝΑΤΟΝ ΝΑ ΣΤΕΡΗΘΩΜΕΝ. ΟΥΤΩ
ΚΡΑΤΟΥΜΕΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΤΟΠΟΝ-ΤΗΝ
ΠΑΤΡΙΔΑ ΕΙΣ ΤΑ ΕΣΩΤΑΤΑ ΤΗΣ
ΨΥΧΗΣ ΗΜΩΝ, ΠΑΡΑ ΤΗΝ
ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΝ ΣΤΕΡΗΣΙΝ ΑΥΤΗΣ!

Τῷ Ἐλλογιμωτάτῳ κυρίῳ Λαζάρῳ Κοτσανίδῃ, τέκνῳ τῆς ἡμῶν Μετριότητος ἐν Κυρίῳ ἀγαπητῷ, χάριν καὶ εἰρήνην παρὰ Θεοῦ.

Μετὰ πολλῆς χαρᾶς ἐλάβομεν τό ὑμέτερον γράμμα, ὡς καὶ τό πρωτότυπον τοῦ ἔργου ὑμῶν "Τό Γλωσσικό Ἰδίωμα Μιστί", καὶ εὐχαριστοῦμεν ἐπ' ἀμφοτέροις.

Ἡ διατήρησις τῆς Παραδόσεως καὶ τῆς μνήμης πάντων τῶν πολιτιστικῶν στοιχείων τοῦ Γένους ἡμῶν, ἐν οἷς καὶ τῶν τοπικῶν διαλέκτων τῶν πατέρων ἡμῶν, ἀποτελεῖ ἱεράν ὑποχρέωσιν. "Ἄγνοια τούτων συνιστᾶ ἐκκρίζωσιν. Ἄρκετή ἡ ἐκκρίζωσις ἐκ τῶν παναρχαίων πατέρων ἐστιῶν! "Ἄς κρατηθοῦν τοῦλάχιστον ἐκεῖνα, τὰ ὅποια μόνον τῇ συγκαταθέσει ἡμῶν καὶ οἰκείᾳ βουλῇ εἶναι δυνατόν νά στερηθῶμεν. Οὕτω κρατοῦμεν καὶ τόν τόπον-τήν πατρίδα εἰς τὰ ἐσώτατα τῆς ψυχῆς ἡμῶν, παρά τήν ἐξωτερικήν στέρησιν αὐτῆς!

Ὑπό τό φῶς τῶν ἀνωτέρω ἀξιολογοῦντες δεόντως τό ἔργον ὑμῶν "Τό Γλωσσικό Ἰδίωμα Μιστί", ἐπαινοῦμεν ὀλοθύμως τήν προσπάθειαν ὑμῶν καὶ συγχαίρομεν θερμότατα καὶ καταστέφομεν ὑμᾶς τε καὶ αὐτό τῇ Πατριαρχικῇ ἡμῶν εὐλογίᾳ, εὐχόμενοι καὶ ἄλλοι νά ἀναλάβουν ἀναλόγους φιλογενεῖς πρωτοβουλίας.

Οἱ δέ Καππαδόκαι "Ἄγιοι εἶθε νά πρεσβεύωσιν ὑπέρ ὑμῶν τῷ Σωτῆρι Θεῷ τά πρός σωτηρίαν.

βδ' Ἰουλίου κθ'
Ὁ Σάββας διὰ σου εὐχόμενος θεὸν εὐχάμενος

Α

- Αβαθής** **Ατό που ντε τσίδει ντιαρίν** = αυτό που δεν είναι βαθύ [βαθύ = ντιαρίν] αναφέρεται με ολόκληρη πρόταση, διότι στην Μιστιώτικη διάλεκτο δεν βρίσκεται το στερητικό α, λέγεται όμως και **γιαϊβάν** στην περίπτωση των ρηχών πιάτων, κυρίως [ρηχό = γιαϊβάν]
- Άβαφος [τοιχος]** **Ατό ντε ντου μπογιατάσαν** = αυτό που δεν βάφηκε [βάφω = μπογιαντίζου από το ρήμα μπογιατίζω = βάφω] ομοίως δεν υπάρχει το στερητικό α
- Άβγαλτος** **Ατό ντε ξέβει σου ντουινιά** = αυτός που δεν βγήκε στην κοινωνία [ντουινιάς = κόσμος, κοινωνία] ομοίως δεν υπάρχει το στερητικό α
- Αβγό** **Οβγό** προέρχεται από παράφραση της αρχαίας ελληνικής γλώσσας **ωό τα ωά** [κάνε μου δύο αυγά να φάω = μποϊκοίμοι ντυό ξωφωτά [νερόβραστα] οβγά να φάου]. όταν όμως θέλουμε να εκφράσουμε ένα αυγοειδές σχήμα, επειδή δεν υπάρχει η κατάλληλη λέξη χρησιμοποιούμε την φράση [τσίδει αν ντου οβγό = είναι σαν το αβγό] ενώ τα τσόφλια των αβγών λέγονται οβγοϊού σέφλα
- Αβγοθήκη** **Οβγοϊού τόπους** = το σημείο όπου τοποθετούσαν τα αβγά [τόπους = σημείο] [η αβγοθήκη που είναι ; = οβγοϊού ντου τόπους πούρτα τσίδει ;]
- Αβλαβής** **Ντέ τσίδει ζιαντσαρ** = δεν είναι βλαβερός [Ζιάν = βλάβη] εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α μπορεί να χρησιμοποιηθεί και η έκφραση **ντε τσίδει ζαραλού, ζαράλ** = ζημιά, βλάβη
- Αβοήθητος** **Πόμειν μαναχότ** = Αυτός που έμεινε μόνος του, χωρίς βοήθεια, το ρήμα **πόμειν** προέρχεται από το ρήμα **απομένω**, εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
- Αβύζαχτο** **Έκουσαν ντου απ του βυζί** = τον έκοψαν από τον θηλασμό, εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
- Αγαθιάρης** **Τσήδει αν ντου ντοβιαγκιάλ** = είναι ή ομοιάζει όπως τον αγαθό, αφελής, ευκολόπιστος
- Αγαθός** **Ντοβιαγκιάλ** [αυτόν μη τον πειράζεις αγαθός είναι = από μεν ντου γουρτάς ντοβιαγκιάλ νοι]
- Αγάλια-αγάλια [σιγά-σιγά]** **Γάλια, Χερά-ερά και χερούτσικα** –πολύ σιγά προέρχεται από το επίρρημα **γαληνός – γαληνά** [μεσαιωνικό] = **σιγανά, ήρεμα, αργά** αλλά με υπομονή [μην το κάνης γρήγορα = γάλλια σιάνεις του μπιάρτσια]
- Άγαμος** **Μπεκιάρης, ο** άνθρωπος που δεν στεφανώθηκε, αυτός που δεν δημιούργησε οικογένεια, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **bekar** = ο άγαμος, ο ανύμφευτος
- Αγανάκτησα** **Χολιάστα** = νευρίασα, οι λέξεις αγανάκτησα –νευρίασα, μπορούν

και εκφράζονται με μια λέξη χολιάστα, προέρχεται από το αρχαίο ρήμα **χολόω - ω**, εξοργίζω, αγανακτώ, **χόλος = άγρια οργή, χολιασμένου = αγανακτισμένο, κακιωμένος, πολύ δυσαρεστημένος**
Χολιασμένου = είμαι αγανακτισμένος -νευριασμένος = χολιακό
 οι λέξεις **αγανάκτησα –αγανακτώ-αγανακτισμένος – νευρίασα - νευριάζω – εξοργίσθηκα εξοργισμένος**, προέρχονται από το ρήμα **χολόω-ω = εξοργίζω –πικραίνω κάποιον –πικραίνομαι** σε συνδυασμό με την λέξη χολή

Αγανακτισμένος

Αγανακτώ

Χολιαζιέμοι = νευριάζω [γιατί αγανακτάς = γιαϊ χολιαζιέσει] η κατάληξη μοι των ρημάτων δηλώνει το πρόσωπο [εγώ αγανακτώ = χολιαζιέμοι, και προέρχεται από την αρχαία λέξη εμού]

Αγάνωτο

Ντε τσίδει γαλαλαιμένου = δεν του βάλανε καλά, κασσίτερος εκφράζεται με πρόταση λόγω του στερητικού α

Αγαπάω, -ώ

Γαπώ, προέρχεται από παράφραση του ρήματος **αγαπάω**, στο παραπάνω ρήμα καταργείται το πρώτο γράμμα α [πολύ τον αγαπάς = πολύ ντου γαπάς]

Αγάπη

Σεβντάς, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **sevdas = αγάπη** λέγεται και **γάπημα** από την λέξη αγάπημα

Αγαπημένη ος

Σεβνταλού, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **sevdalanmak = αγαπημένος [πήρε την αγαπημένη του και έφυγε = πήρουν ντου σεβνταλούτ'τς'έφχειν]** και **γαπημένου** από την λέξη ο **αγαπημένος**, παρατηρούμε ότι στις δύο παραπάνω λέξεις ενίοτε χρησιμοποιείται η διπλή έκφραση της, με λέξη προερχόμενη από την Ελληνική και Τούρκικη γλώσσα

Αγαπητό

Σαβγουλού προέρχεται από την τούρκικη λέξη **sevgili = αγαπητό [αγαπητό μου παιδί γιατί αρρώστησες = σαβγουλού παϊί μ' γιαϊ στένιεις]** συνήθως η παραπάνω λέξη χρησιμοποιείται στην εκδήλωση αγάπης των ανθρώπων προς την μικρότερη ηλικία και ιδίως στα μικρά παιδιά.

Αγγείο πήλινο

[χτυπούσαν το γάλα για να κάνουν βούτυρο]

Ντουρβάν προέρχεται από το ρήμα **δουβρανίζω [χτυπώ πέρα δώθε μεσαιωνικό] [με το αγγείο[συγκεκριμένο] παρασκεύαζαν βούτυρο = μη ντου ντουρβάν σιάνοιξαν καράτς [καράτς = το βούτυρο από το γάλα της αγελάδας] πήλινα αγγεία ήταν και τα πιάτα τα οποία ονομάζονταν ως εξής **βαθύ πιάτο = ντιαρίν κιαρχούν, αβαθύ πιάτο, γιαϊβάν κιαρχούν** διάφορα άλλα αγγεία η **κιατσιούκια** [όπου μέσα σ' αυτήν έψηναν τα φασόλια στο ταντούρ. **Τσουτσι** όπου μέσα βάζανε τα τουρσί που παρασκεύαζαν η τα διάφορα φαγητά τους που τα διατηρούσαν όπως τα τσιρίντσια = μισοτηγανισμένα κρέατα με μπόλικο λίπος, **τσιμπόκου**, όπου μέσα βάζανε το πετιμέζι**

Αγγειοπλάστης	Ατό που σιάν λαϊνία = αυτός που κάνει λαγήνια [λαγήνι πήλινο αγγείο όπου φυλάσσεται το νερό]
Αγγελία-είδηση	Χαμπάρ προέρχεται από την τούρκικη λέξη hamper = είδηση [τι ειδήσεις μας φέρνεις; = τι χαμπάρια μας φέρεις;]
Αγγελιοφόρος	Χαμπαρτσής ο άνθρωπος που φέρνει την είδηση-αγγελία [ήλθε αγγελιοφόρος, ας πάμε να τον ακούσουμε = ήρτην χαμπαρτσής, ας'πάμ να ντ ακούσουμ']
Άγγελος	Άντζελος ο άνθρωπος του ΘΕΟΥ [ο Θεός έστειλε τους Αγγέλους του = Χεός σάλτσειν ντ'Ατζέλια τ']
Αγγίζω	Λαχαίνου [αγγίζω στο πλάι κάτι = λαχαίνου σου γιάν ένα σιεί] προέρχεται από το αρχαίο ρήμα λαγχάνω = συναντώ, συμβαίνει κάτι κατά τύχη
Αγγούρι Αγελάδα	Χιάρ [φέρε μου να φάω ένα αγγούρι = φέρ' μη να φάου να χιάρ] Χτήνου προέρχεται από παράφραση της αρχαίας ελληνικής λέξης κτήνος [πηγαίνω την αγελάδα στον στάβλο = ποιιάζου ντου χτήνου σου στάβλου] αρκετές φορές η παραπάνω λέξη χρησιμοποιείται για να εκφράσει τον άνθρωπο, τον άξεστο τον ασυνείδητο και γενικά τον άνθρωπο που έχει τη μορφή κτήνου.
Αγελαδάρης Αγέλη	Χτηνιού Πιστικός = βοσκός αγελάδων [πιστικός = βοσκός] Ναέλ , προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξεως αγέλη - αγέλ - ναέλ , κοπάδι από ομοειδή ζώα [στέλναμε τα ζώα στην αγέλη = σάλνταναμ' ντά πράμαδα σ'ναέλ]
Αγέννητος	Ητό ντε του γιέντσαν = Αυτόν δεν τον γέννησαν, εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
Αγέραςτος	Ατο ντε γιορονιασή = Αυτός που δεν γέρασε [γιορόν = γέρος] εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
Αγέρωχος	Τσιίδει αν του μαναϊλ = είναι σαν την λαμπάδα εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
Αγιάζι	Αγιάζ η Μπούζ , η λέξη αγιάζ από παράφραση της τούρκικης λέξης ayaz = αγιάζι [το διαπεραστικό κρύο] η δε λέξη μπούζ από την τούρκικη mpuz , ανάλογα με το περιβάλλον και την ομιλία, χρησιμοποιείτο και η κατάλληλη λέξη.
Αγιάζω	Αϊιάζου ομοίως προέρχεται από παράφραση της λέξεως αγιάζω [ν'αγιάσουν τα κόκαλά σου = ν'αϊιάσνει ντά γκιαμούτσια σ'] γκιαμούτς = κόκαλο
Αγιασμός	Αϊασμός από την λέξη αγιασμός , [θα πάω στην εκκλησία να πάρω αγιασμό = να πάου σν 'Εκκλησιά να πάρου Αϊασμό] όπως θα διαβάσουμε παρακάτω στις περισσότερες λέξεις που έχουν σχέση με την θρησκεία η αλλοίωση της λέξης είναι ελάχιστη λόγω της μεγάλης πίστης των Καππαδοκών.
Αγιάτρευτος	Τσιαρά ντέν έχ = γιατρεία δεν έχει, εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α.

- Αγίνωτο, -ος ,
άγουρο** **Χάμ** [τα καρπούζια είναι άγουρα ακόμη = ντά γαρπούσια τσίντει χάμια ακούμ'] συχνά χρησιμοποιείται και η λέξη **άγουρο** ως επίσης και η έκφραση ακούμ ντέ γένει = ακόμη δεν έγινε.
- Αγιοβασιλιάτικο** **Ταίβασιλιού** [Αγιοβασιλιάτικος χορός = Ται Βασιλιού ντου χόρους].
- Αγιοδημητριάτικος** **Ταίντηρμητιού** [στού Αγίου Δημητρίου τον τάφο φύτρωσε ο βασιλικός = σ' Αη Ντιρμιτιού ντου μορμόρ ξέβειν ντου βλαστικό].
- Άγιος** **Αης** προέρχεται από την λέξη **άγιος** [ο Άγιος Βασίλειος ήταν από την Καππαδοκία = ο Αη Βασίλης τσιόδουν απ' Καππαδοκία].
- Αγκάθι** **Αγκάχι** προέρχεται από παράφραση της λέξεως **αγκάθι από το αρχαίο ακάνθιον** σκληρή και αιχμηρή απόφυση των κλωναριών ή των κορμών δένδρου [πάτησα ένα αγκάθι = πάτσα ν' αγκάχι], όταν όμως πρόκειται για τα αγκάθια των ψαριών, τα μικρά κοκαλάκια, τότε χρησιμοποιείται η λέξη **γουλτσούχ** [μπήκε ένα αγκάθι στο λαιμό μου = σέμειν να γουλτσούχ σου γουργούρημ']. Στην περίπτωση όμως των εντόμων [κεντρι] χρησιμοποιείται η λέξη **βολόν** η οποία προέρχεται από παράφραση της λέξης **βελόνι**.
- Αγκαθωτός** **Αγκαχιάρ** προέρχεται από την λέξη **αγκάθινο, αγκαθωτό** [αγκάθινο στέφανο φόρεσαν τον Χριστό = αγκαχιώνας η αγκαχιάρ στέφανου φόρουσαν ντου Χριστό].
- Αγκαλιά** **Γοντζιάχ** [έλα στην αγκαλιά μου = έλα σου γοντζιάχ'μ'] πιθανόν προέρχεται από τούρκικη λέξη.
- Αγκαλιάζω** **Γοντζιακλαίζου** [αγκάλιασε την αγαπημένη σου = γοτσακλάδα ντου σεβταλούς σ'] όταν όμως το μικρό παιδί αγκαλιάζει την μάνα του και ουσιαστικά κρέμεται στην αγκαλιά της σφίγγοντας το λαιμό της μάνας, χρησιμοποιείται η λέξη **σαρουλντίζου** [σαρούλντσειν σου γουργούρημ = κρεμάστηκε στην αγκαλιά του λαιμού μου]. Χρησιμοποιείται και η λέξη **αναγκαλιζιέμοι**, η οποία προέρχεται από παράφραση του ρήματος εναγκαλίζομαι = αγκαλιάζω.
- Αγκίδα** **Γιογκά** μικρό μυτερό ξύλινο αντικείμενο, [μπήκε μια αγκίδα στο χέρι μου = σέμοι να γιογκά σου χέριμ'].
- Αγκομαχώ** **Γιορουλντίζου τσι παίνου** = κουράζομαι υπερβολικά αλλά συνεχίζω. Χρησιμοποιείται όμως και η λέξη **οφλαντίζου** από το αγκομαχητό του πάσχοντος αλλά και η λέξη **σουλουϊζου** η οποία προέρχεται από την λέξη **σολούχ = ανάσα**.
- Αγκράφα** **Τοκάς**, διακοσμητική καρφίτσα, που συνδέει τα άκρα ζώνης φορεσιάς και προέρχεται από την τούρκικη λέξη **tokas** = είδος μεταλλικής πόρπης.
- Αγκώνας** **Βριαχών** [χτύπησα άσχημα στον αγκώνα = ντόκα πίσια σου βριαχώνι μ'] προέρχεται από την αρχαία λέξη **βραχιόνιο** –βραχίονας = μπράτσο, χέρι. Χρησιμοποιείται όμως και η λέξη **αγκών** από την αρχαία λέξη **αγκών** = η εξωτερική γωνία που σχηματίζει η κειπή του βραχίονα.

- Αγναντεύω** **Ρανώ ντιαρίνια** = Βλέπω βαθιά [ρανώ από το **οράω-ορώ** = βλέπω, αρχαίο ρήμα, **ντιαρίνια** προέρχεται από το **ντιαρίν** τούρκικη λέξη = βαθύ]. Κυρίως η έκφραση του παραπάνω ρήματος λέγεται με το ρήμα **ντισαντεύου** = βλέπω επίμονα κάτι στο βάθος και πιθανόν να προέρχεται από παράφραση και αλλοίωση του παραπάνω ρήματος **αγναντεύω**.
- Αγνώ [αδιαφορώ για κάποιον ή για κάτι]** Η παραπάνω λέξη επειδή δεν υπάρχει στο λεξιλόγιο εκφράζεται με πρόταση [ας χάσει ντου ή άφης'χάσει ντου π.χ αγνόησε τον αυτόν = άς χάσει ντου από ή άφεις'χάσει ντου από].
- Άγνωστος** **Τις νί**= ποίος είναι, λέγεται όμως και **γιατουργού** [ποιος είναι αυτός ,άγνωστος είναι= τις νοί ητό,γιατουργού νοί]
- Αγορά** **Τσιαρτσι** προέρχεται από την τούρκικη λέξη **carsi** = αγορά [πηγαίναμε στις Νίγδης την αγορά = παίνηξαμ σ'Νίγδης ντου τσιαρτσι].
- Αγοράζω** **Γοράζου** , προέρχεται από παράφραση του ρήματος **αγοράζω**. Παρατηρούμε την αλλοίωση του πρώτου γράμματος **a** όπως επίσης και την διαφοροποίηση της κατάληξης του ρήματος από **ω** σε **ου** [αγόρασα μια γελάδα = γόρασα να χτήνου]. Χρησιμοποιείται όμως και το ρήμα **ψωνίζου** προερχόμενο από το ρήμα **ψωνίζω**. Μεταφορικά δεν έχει την έννοια του **μεταφέρω** και μάλιστα κυρίως λόγια , των ανθρώπων εκείνων που δεν μιλάνε αλλά μόνον ακούνε, χαρακτηριστική είναι η φράση [γοράζ' λόγια[η σε ψώνισε].
- Αγοραστής** **Μπαζαρτσής** αυτός που αγοράζει είδη μετά από διαπραγματεύσεις. Προέρχεται από την τούρκικη λέξη **Pazar**.
- Αγόρευση** **Γκιαλάντζεμα** προέρχεται από το ρήμα **κολακεύω** [η αγόρευση σου ήταν άσχημη= ντου γκιαλάτζεμα σ'τσιόδουν πίς].
- Αγορεύω** **Γκιαλαντζεύου** προέρχεται από το ρήμα **κολακεύω** που σημαίνει **ομιλώ** [αλλά ειρωνικά παινεύοντας κάποιον για να αποκτήσω την εύνοιά του] όπως και στο ιδίωμα του πόντου **γκελεντσέβω** εξ ου και το ποντιακό γκεβεζές = αυτός που λέει πολλά. Η λέξη γκεβεζές , χρησιμοποιείται και στο ιδίωμα του **ΜΙΣΤΙ** και νοεί επίσης αυτόν που λέει πολλά , τον **πολυλογά**.
- Αγόρι μετά τη ενηλικίωση** **Σερνικό Κλάτς** = αρσενικό παιδί [κλάτς = παιδί]
- Αγόρι πριν την ενηλικίωση** **Σερνικό φσιάχ** = αρσενικό μικρό παιδί [φσιάχ = μικρό παιδί]
- Άγουρο** **Χάμ** προέρχεται από την τούρκικη λέξη **ham** = άγουρο [το καρπούζι είναι άγουρο = ντου γαρπούς'τσίδει χάμ] χρησιμοποιείται όμως και η λέξη **άγουρο** ή **άουρο** από την αρχαία λέξη **άωρον** = καρπός που δεν έχει ωριμάσει.

Αγράμματος	Αγράμματος. Πολλές φορές στην έκφραση του λόγου μεταγενέστερα χρησιμοποιούνται λέξεις όπως ντουβάρ = τοίχος χαιβάν = χαζός, ή άλλες που υποδηλώνουν τη χαμηλή πνευματική επιφάνεια του ανθρώπου.
Αγριάδα [χόρτο]	Τσιαιρ από την τούρκικη λέξη Gayir = λιβάδι , λέγεται όμως και αιρούχ .
Αγριελιά [άγρια ελιά] Αγρίεμα	Άγριο ζειτίν = άγρια ελιά [ζειτίν = ελιά] Γουντούρντημα ή χόλιαμα παράγωγο του ρήματος χολώω-ώ [γιατί αγρίεψες = γιαϊ γουντούρσεις] παράγωγο του ρήματος αγριεύω .
Αγριεύω	Γουντουρντίζου [γιατί αγριεύεις; = γιαϊ γουντουρτίεις;] πιθανή προέλευση από την τούρκικη διάλεκτο. Όταν όμως έχει την έννοια του νευριάζω, θυμώνω, εξοργίζομαι χρησιμοποιείται η λέξη χολιαζιέμοι , η οποία προέρχεται από παράφραση του ρήματος χολώω-ω = θυμώνω, νευριάζω, εξοργίζομαι .
Αγρικώ [γρικώ]	Αγκλαϊζου = καταλαβαίνω προέρχεται από το τούρκικο ρήμα aglamak = καταλαβαίνω.
Άγριος	Αζγούν , προέρχεται από την τούρκικη λέξη, azgin = άγριος [άγριος άνδρας = αζγούν σερνικός].
Αγροκαλλιέργεια	Γερασπαρλούχ ή τσιφτσιλούχ , αυτός που σπέρνει την γη, αυτός που ασχολείται με την καλλιέργεια της γης.
Αγρονόμος Αγρός [χωράφι]	Μπαρπαλτζής Κόμα [θα πάω στο χωράφι να θερίσω = να πάου σου κόμα να χερίσου].
Αγρότης	Γερασπάρους ή τσιφτσιής προέρχεται από την τούρκικη λέξη ciftsi = γεωργός ή από τις λέξεις γη και σπορά = γερασπιάρους [=αυτός που σπέρνει τη γη].
Αγροφύλακας	Μοιράφους , ή και μπιακτσής , προέρχεται από την τούρκικη λέξη bekci = αγροφύλακας [στο χωριό μας είχαμε δύο αγροφύλακες = σου χωργιό μας έειξαμ ντυό μπιακτσία η μοιράφουϊα].
Αγρυπνώ	Ντε τσιμούμει = Δεν κοιμάμαι [ντε μοι λαχέν γύπνους = δε με πιάνει ο ύπνος].
Άγχος-Αγχώθηκα	Μπουγκαλούχ – μπουγκάλτσια , πιθανόν να έχει τούρκικη προέλευση.
Αγωγή – αγωγήτης	Αγώι – αγωγήτης , προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξης αγώγιον = φορτίο που μεταφέρεται με αμοιβή ή και η αμοιβή για την μεταφορά του φορτίου, ενώ αγωγήτης είναι αυτός που πραγματοποιεί την μεταφορά του φορτίου με αμοιβή.
Αγωγός [υδροσωλήνας]	Κιούνια , προέρχεται από παράφραση της τούρκικης λέξης kunk = σωλήνας πήλινος συνήθως που μεταφέρει νερό, υδροσωλήνας.
Αγωνίζομαι	Παλεύου , [αγωνίζομαι να τα βγάλω πέρα = παλεύου να δα φέρου

βόλτα] από το ρήμα **παλεύω** με αλληγορική έκφραση. Λέγεται όμως ,ανάλογα και με την πρόταση, και **ογραστίζου** ή **τσιαπαλαστίζου**.

Αδειάζω

Φτσιορώνου από το **όφτσιρου** = άδειο [αδειάζω τα σακιά = φτσιορώνου ντά τσουβάλια]. Προέρχεται από την παράφραση του ρήματος **ευκαιρώνω** = αδειάζω, λέγεται και **κονώνου** προερχόμενο από το **κενώνω – ευκαιρώνω** = αδειάζω [έχω ελεύθερο χρόνο]. Στην περίπτωση που η φράση έχει το νόημα του ελεύθερου χρόνου τότε χρησιμοποιείται το ρήμα **ευκαιρώ** [σήμερα δεν αδειάζω = σήμερα δεν ευκαιρώ].

Άδειο

Όφτσιρου , [το λαγήνι είναι άδειο = ντου λαϊν τσίδει όφτσιρου], προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξης **εύκαιρον** = **διαθέσιμο, ελεύθερος χρόνος**. Εδώ έχει την έννοια του **άδειου, κενού περιεχομένου**.

Αδελφή

Αϊλφή , προέρχεται από παράφραση της λέξης **αδελφή**, ενώ στον **αδελφό** χρησιμοποιείται η λέξη **γαρντάς** , προερχόμενη από την τούρκικη γλώσσα. Στο θηλυκό **αδελφή** χρησιμοποιείται η λέξη προερχόμενη από την ελληνική γλώσσα.

Αδελφικότητα

Γαρντασλιούχ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **kardas**.

Αδελφός

Γαρντάς ,προέρχεται από την τούρκικη λέξη **kardas** = αδελφικός φίλος.

Αδέλφωμα

[φυτών,
σταριού κ.λ.π.]

Νταλάτσιν , [όταν αδελφώσουν τα σιτάρια τότες δεν έχουν ανάγκη = τουν νταλαστίση ντά γεννήμαδα αγρί ντέν έχνει].

Αδελφώνω

[έγινα αδελφός
με κάποιον]

Γένα , **γαρντάς**, = έγινα ,αδελφός με κάποιον, όταν όμως έχει την έννοια του **συμφιλιώνω** χρησιμοποιείται η λέξη **μπαριστίζου** από το τούρκικο **mparismak** = **συμφιλίωση**.

Άδεντρος [τόπος]

Τόπους χωρίς τσιαλούϊα = χώρος χωρίς δένδρα. Εκφράζεται με πρόταση λόγω έλλειψης του στερητικού α-.

Αδέσποτο

Μποστά [το αδέσποτο σκυλί = μποστά σκυλί]

Αδιάβροχο -ος

Ατό ντέ συλούδει = αυτό που δεν βρέχεται εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α-. Το ρήμα **συλούδει** προέρχεται από το αρχαίο ρήμα **χυλώνω** που σημαίνει βρέχω ή βρέχω κάτι με νερό και γίνεται σαν χυλός.

Αδιαθεσία,

αδιάθετος

[από πλευράς
υγείας]

Χίτς χαϊρ ντέν έχου = καθόλου , δύναμη δεν έχω, εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α-.

Αδιάλυτο

Ατό που ντέ λυέδει = αυτό που δε διαλύεται [εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α-].

Αδιάντροπος	Ατά ντροπή ντέν έχ = αυτή-ος ντροπή δεν έχει , εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α-, λέγεται και ναμουσούζ από τη λέξη ναμούς = ντροπή.
Αδιάφθορος	Ατό που ντέ τρώει αλλουνού χάκ = αυτός-ή που δεν τρώει το δίκαιο άλλου [χάκ= δίκαιο]. Με την ίδια όμως πρόταση μπορεί να νοούμε και τον δίκαιο, τον αδέκαστο, τον τίμιο, τον σωστό άνθρωπο.
Αδιαφορώ για κάτι	Ντέ κλώου ντέ ρανώ = δεν γυρίζω ούτε να το δω. Εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α- μολονότι είναι ρήμα.
Άδικα	Μποσιουνά , προέρχεται από του τούρκικο επίρρημα bosuna =άδικα [αφού δεν το ξέρεις, άδικα μη μιλάς = τουν ντε ντου ξέρεις μποσιουνά με γκιαλατσέβης]. Λέγεται όμως και γαράλτσια , ενώ το πολύ άδικα = γάσγαράλτσια [άδικα έφυγε από τον κόσμο αυτόν = γαράλτσια έφχειν απ ητό ντου γκόσμου].
Αδικία	Κρίμα όπως και η λέξη αμαρτία . Οι παραπάνω λέξεις προέρχονται από την αρχαία λέξη κρίμα = αδικία –αμαρτία [η αδικία στο λαιμό σου = ντου κρίμα σου γουργούρης'] [γουργούρ = λαιμός]. Η ίδια λέξη συναντάται και στο ιδίωμα των Φαράσων, το γούργουρον , αλλά και στα βυζαντινά χρόνια , γούργουρον = λαιμός .
Αδικοσκοτωμένος	Γαράλτσια χαστίχειν = άδικα πέθανε [γας γαράλτσια σκότουςαν ντου = πολύ άδικα τον σκότωσαν] , γαράλτσια = τσάμπα, πολύ φτηνά.
Αδικώ	Τρώου ντου χάκι τ' = έφαγα το δίκαιο του [hak = δίκαιο, τούρκικη λέξη].
Αδίπλωτο	Ατό που ντε μπιουκιουλντίζ = αυτό που δεν διπλώνεται. Εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α- [μπιουκιουλντίζου = διπλώνομαι]
Αδράχτι	Τσικρούχ , [με το αδράχτι τυλίγαμε το νήμα = μη ντου τσικρούχ τύλιγαμ ντου νήμα] προέρχεται από την τούρκικη λέξη Gikrik = αδράχτι .
Αδυναμία [υγείας], αδυνάτισμα Αδύναμος Αδυνατώ	κιοτουλάντημα Ζαϊφ , [αδύναμη γυναίκα πήρες =ζαϊφ ναίκα πείρεις]
[για την πραγματοποίηση κάποιου σκοπού] Αδυνατώ [με την έννοια χάνω βάρος]	Ντε μπορώ = δεν μπορώ Κιοτουλαντίζου , αδυνάτισες = γκιοτουλάντσης. Οι παραπάνω δύο λέξεις πιθανόν να προέρχονται από την τούρκικη. Το ρήμα αδυνατίζω λέγεται και με το ρήμα αριντίζου =χάνω βάρος.
αείμνηστος	Μασκαρισμένου , προέρχεται από την αρχαία λέξη αεί και το ρήμα μιμνήσκομαι ,ο άξιος να τον θυμάται κάποιος για πάντα,

ο αλησμόνητος, **μασακαρισμένου**, από την αρχαία λέξη **μάκαρ**, **μακαριστός**, **μακαρίτης**, **ο πεθαμένος**.

- Αέρας** **Κυργιός**, προφανώς προέρχεται από παράφραση της λέξης **κρύο** [βγήκε – φύσηξε αέρας = ξέβει κυργιός].
- Αερίζω** **Σαλτώ**, **κυργιός** = στέλνω, αέρα [σαλτώ = στέλνω].
- Αετός** **Χέλ γατζά η τσιαλιάχους** λέγεται όμως και καρτάλους από την τούρκικη λέξη **kartal** = είδος αετού.
- Αζύγιστος** **Ντέ νει τζιασμένου** = δεν είναι ζυγισμένος, εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α-.
- Αζύμωτος** **Ντεν ντου ζύμουσαν** = δεν το ζυμώσανε, εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α-. Παρατηρούμε στην διάλεκτο του ΜΙΣΤΙ λέξεις οι οποίες δεν υπήρχαν καθόλου στο λεξιλόγιο τους, γι' αυτό εκφράζονται με ολόκληρη πρόταση.
- Αηδία** **Σεριάς**, [είναι αηδία το να βλέπεις... = σεριάς νει του να ρανάς].
- Αηδιάζω** **Σεργιώ**, [αηδιάζω στην θέα του = σεργιώ σου σείρ].
- Αηδίασα** **Σέργιασα**, [αηδίασα όταν είδα αυτά τα πράγματα = σέργιασα τουν ράντσα ατούρα ντά πράμαδα].
- Αήρ-αέρας** **Κυργιός**, προέρχεται από παράφραση της λέξεως **κρύο**.
- Αθέατος, αόρατος** **Ατό ντε ρανιέδει** = αυτό δεν βλέπεται. Εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
- Αθεμελίωτος** **Ατό ντε εχ ντεμέλ** = αυτό που δεν έχει θεμέλιο, εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α-.
- Αθέριστο** **Ατό που ντε του χέρσαν** = αυτό που δεν το θέρισαν. Εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α- [το χωράφι έμεινε αθέριστο = ντου κόμα ντε ντου χέρσαν].
- Αθίγγανος** **Τσιγκάνους**, προέρχεται από παράφραση της λέξης τσιγγάνος.
- Αθώος** **Ντοβιαγκιάλ**, [πολύ αθώος είσαι = πολύ ντοβιαγκιάλ σοι] ο αγνός ο απονήρευτος.
- Αίγα κατσίκα** **Τσικίτς**, [βοσκούσαμε κατσίκια στον κάμπο = βόσκηναμ' ντά τσικίτσια σου γιαζού] προέρχεται από τη λέξη γίδι = κατσίκα.
- Αιγόκερος** **Σερνικό τσικίτς** = αρσενικό κατσίκι, η **τεκιά** [κρεμούσαμε το μεγάλο κουδούνι στο αρσενικό κατσίκι = κρέμαναμ' ντου μέγαν ντου λομπούρ σου σερνικό τσικίτς η τεκιά]. Λέγεται όμως και με την λέξη **γότς** από την τούρκικη λέξη **Kos**.
- Αίμα** **Όϊμα**, προέρχεται από παράφραση της λέξης **αίμα** [έτρεχε το αίμα σαν το ποτάμι = τρέχ'ειξειν ντ'όϊμα τ' αν ντου ποτάμ].
- Αιματοβαμμένος** **Βάφσαντου μι οϊμα** = τον γέμισαν [λέρωσαν] με αίμα. Λέξη σύνθετη που εκφράζεται με δύο χωριστές λέξεις.
- Αιμόπτυση** **Έφτσун οϊμα** = έπτυσσε αίμα. Λέξη σύνθετη που εκφράζεται με δύο λέξεις χωριστά.
- Αιμορραγώ** **Τρέχ τ' οϊμα μ** = τρέχει το αίμα μου. Παρατηρούμε ότι οι λέξεις οι οποίες είναι σύνθετες [αίμα – πτύω, αίμα- ραγώ, αίμα- βαμμένος, εκφράζονται άλλοτε με δύο λέξεις και άλλοτε με πρόταση].

Αιμορροΐδες	Μασσούρια , [οι αιμορροΐδες με έχουν τρελάνει από τον πόνο = ντά μασσούριαμ' τσιανιτούρσανμη απ'ντου σουζού].
Αίνιγμα	Μιαραφάτ , προέρχεται από το τούρκικο merfet = παραμύθι, διήγημα.
Αισθάνομαι	Αγκλαϊζου , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα agnamak καταλαβαίνω [Εσύ τίποτε δεν αισθάνεσαι= ισύ ένα σιεί ντέν αγκλαϊζεις]. Με την ίδια λέξη εκφράζονται και τα ρήματα γρικώ, αγρικώ, καταλαβαίνω .
Αίσθημα	Ζάμιρ = ο εσωτερικός κόσμος του ανθρώπου [αίσθημα δεν έχεις = ζάμιρ ντέν έεις].
Αισχρός	Πίς_ , με την ίδια λέξη εκφράζεται και ο άσχημος.
Αισχύνη - αίσχος	Άιπ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη ayip =ντροπή αισχύνη.
Αισχύνομαι	Τροπιάστα, τροπιαζιέμει , προέρχεται από παράφραση του ρήματος ντρέπομαι , λέγεται και αϊπλαντίζου από την παραπάνω τούρκικη λέξη ayip = ντροπή αισχύνη .
Αιτία	Νιαμάς , προέρχεται από την τούρκικη λέξη nam =φήμη, [η αιτία ποια ήταν = ντου νιαμάς τι δουν].
Αίτιος	Σιαμπαάπης , με την παραπάνω λέξη και ανάλογα με την πρόταση εννοείται και ο προστάτης [βγές λίγο προστάτης στον = ξέβα λίου σιαμπαάπης σου....].
Αιτώ ζητώ	Κρεύου , με την ίδια λέξη εκφράζονται και τα ρήματα γυρεύω - θέλω [τι γυρεύεις, τι θέλεις, τι ζητάς; = τι κρεύεις;] το ρήμα κρεύου προέρχεται από παράφραση και αλλοίωση του ρήματος γυρεύω
Αιφνιδιασμός	Χαμπάρσουλαϊ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη habersiz = αιφνίδια, χωρίς είδηση, ξαφνικά
Αιχμαλωτίζω	Γιεσιρλαντίζου , [αιχμαλωτίσαμε δέκα εννέα ανθρώπους= γιεσιρλάντσιαμ ντιτσιεννιά ονουμάτ]
Αιχμάλωτος	Γιεσίρ , [οι αιχμάλωτοι πέθαιναν από το κρύο = ντα γεσίρια χανιώδαν απ του πάγους] χαρακτηριστικά είναι τα τάγματα θανάτου που στρατολογούσαν οι τούρκοι με Έλληνες και Αρμένιους υπηκόους των, δούλευαν σε καταναγκαστικά έργα, μέρα και νύχτα, στο κρύο στην βροχή, στα χιόνια, έως την τελική τους εξόντωση.
Αιχμηρό αιχμή	Τσιμυτό - μύτα , προέρχεται από παράφραση της λέξης μυτερό - μύτη , η μυτερή απόληξη ενός οργάνου η όπλου η ξύλου
Αιώρα	Σαλίγκιτσια , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα sallamak = κουνώ πέρα δώθε
Αιώρημα	Σαλάημα = κούνημα, προέρχεται από το τούρκικο sallamak = κουνώ [το κούνημα της κούνιας του μωρού= νανουϊού ντου σαλάημα] νανουϊ = η κούνια του μωρού
Αιωρούμαι	Σαλαϊζιέμει = κουνιέμαι, προέρχεται από το τούρκικο ρήμα sallamak =κουνώ

Ακαλλιέργητο	Μαλάτς , [το χωράφι έμεινε ακαλλιέργητο = ντου κόμμα πόμειν μαλάτς] λέγεται και καματός , στην περίπτωση πού οργωθεί ένα χωράφι , αλλά δεν σπέρνεται για οποιαδήποτε αιτία.
Άκαμπο	Ατό που ντε μπιουκιουλτίζ = αυτό που δεν λυγίζει , μπιουκιουλντίζου = λυγίζω , εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
Ακανθόχοιρος – σκαντζόχοιρος Ακανθώδες	Τσιλάγκαρα , άγνωστη η προέλευση της παραπάνω λέξης. Αγκαχιάρ , προέρχεται από παράφραση της λέξεως , αγκάθι και υπονοεί το έδαφος που φυτρώνουν αγκάθια
Ακατάδεκτος Ακατανόητο	γιατουργού , [πολύ ακατάδεχτος είσαι = πολύ γιατουργού συ] Ντε του αγκλαιίζου = δεν το καταλαβαίνω [αγκλαιίζου= καταλαβαίνω και προέρχεται από το τούρκικο ρήμα aglamak]
Ακαταστασία	Μποκλούχ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη mpok = βρωμιά –τσαπατσουλιά , πεταμένα πράγματα πέρα δώθε
Ακατοίκητο	Βεεράν , προέρχεται από την τούρκικη λέξη viran = ερείπιο [αυτό το σπίτι είναι ακατοίκητο= ητό ντου σπίτι τσίδει βεεράν]
Ακατόρθωτο	Ατό που ντε μπορούμ να ποίκουμ =αυτό που δεν μπορούμε να κάνουμε [εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
Άκαυτο	Ατό ακούμ ντε κάει =αυτό ακόμη δεν κήκε , εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
Ακέραιος	Μπιουτιούν , προέρχεται από την τούρκικη λέξη butun = ακέραιο-ολόκληρο [ολόκληρο καρβέλι το 'βαλε μπροστά του και το έφαγε= μπιουτιούν τάπ χέκειν ντου ομπρό τ' τσ'έφαιν του]
Άκεφος Ακίδα Ακίνητο	Χαϊρ ντέν έχου = δεν έχω την υγεία μου , δεν έχω τα κέφια μου Μύτα , προέρχεται από την λέξη μυτερό – μύτη
Ακλάδευτο	Ατό που ντέ σαλεύ = αυτό που δεν κουνιέται , εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
Ακλειδωτος	Ντέ νει κλαδημένου = δεν είναι κλαδεμένο , εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
Ακλειδωτος	Ντέ νει ζαντουμένου η τσατιμένου =δεν είναι κλειδωμένο, εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
Ακμαίος [σεξουαλικά]	Νταβραντισμένου , ο άνθρωπος που βρίσκεται σε κατάσταση σεξουαλικού οργασμού ,αυτός πού είναι γεμάτος υγεία, δύναμη και ζωτικότητα , προέρχεται από το τούρκικο davranmak = είμαι όρθιος και γεμάτος ζωή , εξ αυτού και οι λέξεις νταβραντισμένος και νταβραντίζω
Ακοή	Ακουή , προέρχεται από παράφραση της λέξης ακοή [η] από παράφραση του ρήματος ακούω
Ακολουθώ	Παίνου κατόψατ ,=πηγαίνω από πίσω του [ακολούθησέ με= έλα κατόψαμ']